

Analiza obrazovne strukture stanovništva za gradove Novi Pazar, Kraljevo i Čačak

Obrazovna struktura stanovništva predstavlja ključni indikator socio-ekonomskog razvoja i potencijala zajednice. Ova analiza obuhvata gradove Novi Pazar, Kraljevo i Čačak, pružajući komparativni uvid u trenutne obrazovne karakteristike stanovništva. Kroz poređenje ključnih obrazovnih kategorija, rodni razlika i udela visokoobrazovanih stanovnika, cilj je identifikovati zajedničke trendove, specifične izazove i prilike za unapređenje obrazovnih politika.

Svi udeli i procenti se u ovoj analizi odnose na ukupan broj stanovnika starijih od 15 godina, jer je tako dato u osnovnom dokumentu sa podacima o obrazovnoj strukturi stanovnika: 3_stanovnistvo-staro-15-i-vise-godina-prema-skolskoj-spremi-i-polu.xlsx koji je dostupan na internet prezentaciji Republičkog zavoda za statistiku, na stanici: <https://popis2022.stat.gov.rs/sr-Latn/popisni-podaci-eksel-tabele/>

I Analiza obrazovne strukture stanovništva grada Novog Pazara

Obrazovna struktura stanovništva predstavlja ključan pokazatelj demografskog, ekonomskog i društvenog razvoja zajednice. Analiza obrazovne strukture omogućava uvid u trenutne resurse ljudskog kapitala i identifikaciju potreba za unapređenjem obrazovnih i drugih javnih politika. Takođe, pruža osnovu za planiranje zapošljavanja, razvoja privrede i društvenih programa. Cilj ove analize je da se detaljno sagleda obrazovna struktura stanovništva Novog Pazara, kako bi se identifikovali ključni izazovi i mogućnosti za unapređenje.

Tabela 1: Obrazovna struktura stanovništva Novog Pazara i udeli obrazovnih kategorija

Obrazovna kategorija	Broj stanovnika starijih od 15 godina	Udeo u ukupnom broju (%)
Ukupno	84.077	100,00
Bez školske spreme	1.092	1,30
Nepotpuno osnovno obrazovanje	3.035	3,61
Osnovno obrazovanje	23.640	28,12
Srednje obrazovanje	43.975	52,28
Više obrazovanje	2.181	2,59
Visoko obrazovanje	9.715	11,55

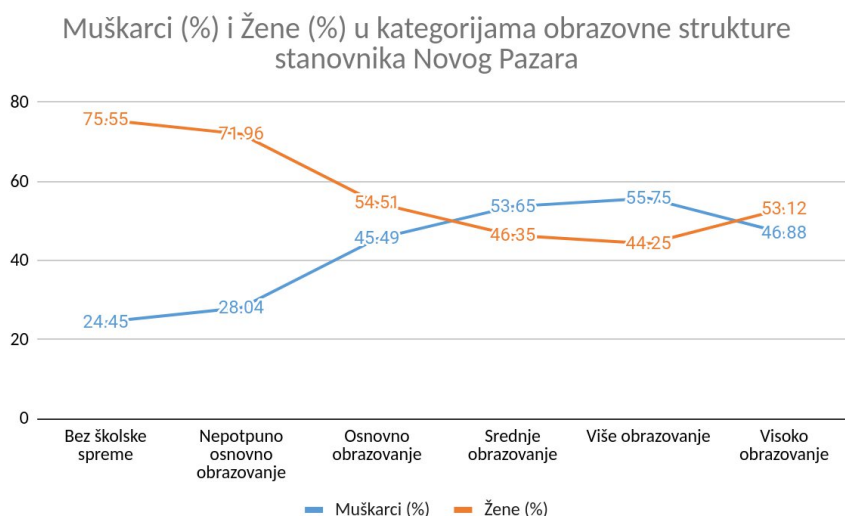
Komentari na tabelu 1

- **Dominacija srednjeg obrazovanja:** Najveći procenat stanovnika (52,28%) ima završeno srednje obrazovanje, što odražava uobičajenu strukturu u urbanim sredinama Srbije.

- **Značajan udeo osnovnog obrazovanja:** Gotovo trećina stanovnika (28,12%) ima završeno osnovno obrazovanje, što može ukazivati na niži nivo obrazovnih dostignuća u nekim segmentima populacije.
- **Nizak nivo visokog obrazovanja:** Udeo stanovnika sa višim (2,59%) i visokim obrazovanjem (11,55%) je ukupno 14,14%, što je relativno nizak procenat za razvijene sredine i ukazuje na potrebu za daljim ulaganjem u visoko obrazovanje.
- **Problem nepismenosti i niske obrazovne osnove:** Iako udeo stanovnika bez školske spreme iznosi samo 1,30%, dodatni 3,61% ima nepotpuno osnovno obrazovanje, što ukazuje na problem ranog napuštanja školovanja.

Tabela 2: Udeo muškaraca i žena u okviru svake obrazovne kategorije

Obrazovna kategorija	Ukupno	Muškarci (%)	Žene (%)
Bez školske spreme	1.092	24,45	75,55
Nepotpuno osnovno obrazovanje	3.035	28,04	71,96
Osnovno obrazovanje	23.640	45,49	54,51
Srednje obrazovanje	43.975	53,65	46,35
Više obrazovanje	2.181	55,75	44,25
Visoko obrazovanje	9.715	46,88	53,12

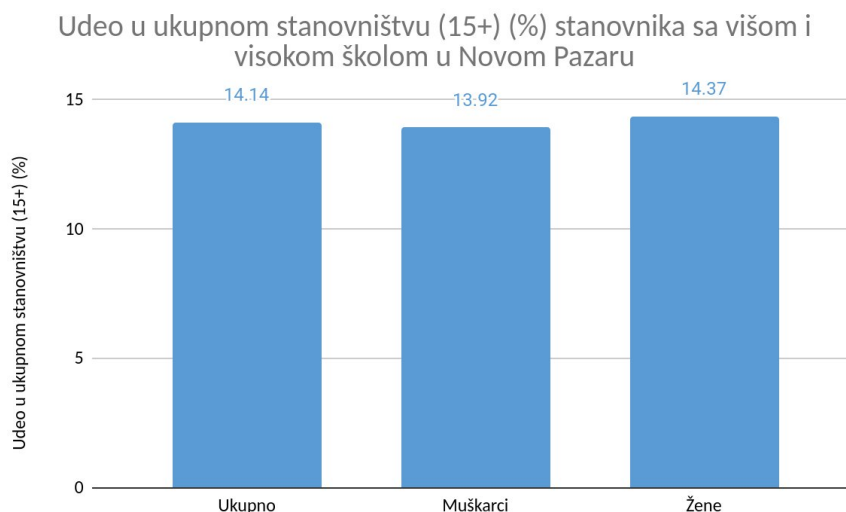
Komentari na tabelu 2

- **Dominacija žena u nižim obrazovnim kategorijama:** Veći udeo žena prisutan je u kategorijama bez školske spreme (75,55%) i nepotpunog osnovnog obrazovanja (71,96%), što može ukazivati na socio-ekonomske prepreke u pristupu obrazovanju za žene starijih generacija.
- **Muška dominacija u višem obrazovanju:** U kategorijama srednjeg i višeg obrazovanja dominiraju muškarci (53,65% i 55,75%), što odražava tradicionalne rodne uloge u pogledu pristupa obrazovanju.

- **Više žena sa visokim obrazovanjem:** Žene čine veći udeo u kategoriji visokog obrazovanja (53,12%), što ukazuje na pozitivne promene u obrazovnim trendovima mlađih generacija.

Tabela 3: Udeo stanovnika sa višim i visokim obrazovanjem u populaciji starijoj od 15 godina

Obrazovna kategorija	Ukupno	Muškarci	Žene
Više i visoko obrazovanje	11.896	5.770	6.126
Ukupan broj stanovnika (15+)	84.077	41.450	42.627
Udeo u ukupnom stanovništvu (15+) (%)	14,14	13,92	14,37

Komentari na tabelu 3

- **Udeo visokoobrazovanih osoba:** Samo 14,14% stanovnika starijih od 15 godina ima završeno više ili visoko obrazovanje, što ukazuje na potrebu za daljim ulaganjem u obrazovni sistem i promociju visokog obrazovanja.
- **Blaga dominacija žena:** Žene čine nešto veći udeo u kategoriji višeg i visokog obrazovanja (14,37%) u odnosu na muškarce (13,92%), što ukazuje na promene u obrazovnim trendovima u korist žena.

Zaključci

- **Srednje obrazovanje dominira:** Najveći deo populacije ima završeno srednje obrazovanje, ali značajan procenat stanovnika ima samo osnovno obrazovanje, što ukazuje na potencijalne izazove u kvalifikaciji radne snage.
- **Nizak nivo visokog obrazovanja:** Udeo visokoobrazovanih stanovnika je ispod nacionalnog proseka, što može ograničiti socio-ekonomski razvoj grada.
- **Rodni jaz:** Žene su nadzastupljene u nižim obrazovnim kategorijama, ali imaju blagu prednost u visokom obrazovanju, što ukazuje na pozitivne promene među mlađim generacijama.

Preporuke za unapređenje javnih politika

- **Podsticanje visokog obrazovanja:** Uvesti programe stipendiranja, subvencionisanja školarina i profesionalne obuke kako bi se povećao broj visokoobrazovanih stanovnika.
- **Smanjenje rodnih razlika:** Implementirati politike za unapređenje pristupa obrazovanju za žene starijih generacija, uključujući programe pismenosti i dodatne edukacije.
- **Podrška ranom obrazovanju:** Unaprediti pristup osnovnom i srednjem obrazovanju kroz finansijske olakšice i infrastrukturu, posebno u ruralnim delovima grada.
- **Razvoj lokalne ekonomije:** Povezivanje obrazovanja sa lokalnim privrednim sektorima kako bi se smanjila nezaposlenost i povećala kvalifikovanost radne snage.
- **Promocija doživotnog učenja:** Uvesti programe za obrazovanje odraslih kako bi se poboljšali kvalifikacioni nivo i mobilnost radne snage.

Ova analiza naglašava važnost ciljanih javnih politika kako bi Novi Pazar mogao unaprediti obrazovni nivo svog stanovništva i doprineti dugoročnom razvoju.

II Analiza obrazovne strukture stanovništva grada Kraljeva

Analiza obrazovne strukture stanovništva pruža dragocene uvide u demografske i socio-ekonomske karakteristike zajednice. Obrazovanje predstavlja ključan resurs za lokalni razvoj, zapošljavanje i unapređenje kvaliteta života. Cilj ove analize je da sagleda trenutnu obrazovnu strukturu stanovništva Kraljeva, identifikuje ključne izazove i mogućnosti, i predloži mere za unapređenje obrazovnih i drugih javnih politika.

Tabela 1: Obrazovna struktura stanovništva Kraljeva i udeli obrazovnih kategorija

Obrazovna kategorija	Broj stanovnika starijih od 15 godina	Udeo u ukupnom broju (%)
Ukupno	95.229	100,00
Bez školske spreme	719	0,75
Nepotpuno osnovno obrazovanje	5.588	5,87
Osnovno obrazovanje	16.823	17,67
Srednje obrazovanje	53.351	56,04
Više obrazovanje	5.681	5,97
Visoko obrazovanje	12.737	13,37

Komentari na tabelu 1

- **Dominacija srednjeg obrazovanja:** Više od polovine stanovništva (56,04%) ima završeno srednje obrazovanje, što je karakteristično za razvijenije urbane sredine.
- **Udeo visokoobrazovanih:** Stanovnici sa višim (5,97%) i visokim obrazovanjem (13,37%) ukupno čine 19,34% populacije, što je relativno povoljna struktura u poređenju sa nacionalnim prosekom.
- **Nizak udeo bez obrazovanja:** Samo 0,75% stanovnika nema školsku spremu, što ukazuje na visok nivo pismenosti i pristupa osnovnom obrazovanju.
- **Značajan udeo osnovnog obrazovanja:** Gotovo 17,67% stanovnika ima završeno samo osnovno obrazovanje, što ukazuje na potrebu za unapređenjem obrazovnih programa i podsticaja za dalje školovanje.

Tabela 2: Udeo muškaraca i žena u okviru svake obrazovne kategorije

Obrazovna kategorija	Ukupno	Muškarci (%)	Žene (%)
Bez školske spreme	719	22,12	77,88
Nepotpuno osnovno obrazovanje	5.588	27,79	72,21
Osnovno obrazovanje	16.823	44,99	55,01
Srednje obrazovanje	53.351	53,48	46,52
Više obrazovanje	5.681	47,43	52,57
Visoko obrazovanje	12.737	44,87	55,13

Komentari na tabelu 2

- **Viši udeo žena u nižim obrazovnim kategorijama:** Žene su dominantne u kategorijama bez školske spreme (77,88%) i nepotpunog osnovnog obrazovanja (72,21%), što odražava prepreke u obrazovanju za starije generacije žena.
- **Balans u višem i visokom obrazovanju:** Žene čine veći deo populacije sa višim obrazovanjem (52,57%) i visokim obrazovanjem (55,13%), što ukazuje na pozitivne trendove obrazovanja među mlađim generacijama.
- **Dominacija muškaraca u srednjem obrazovanju:** Muškarci su zastupljeniji u kategoriji srednjeg obrazovanja (53,48%), što je povezano sa većim udelom muškaraca u tehničkim i zanatskim zanimanjima.

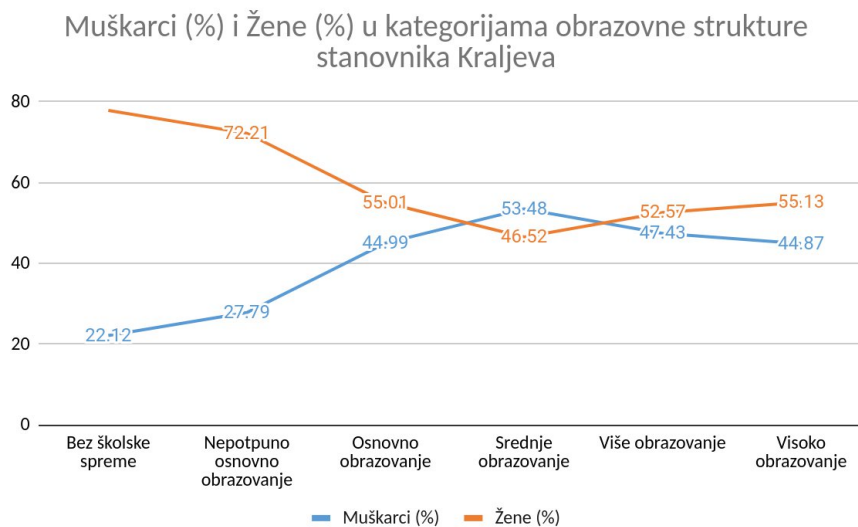
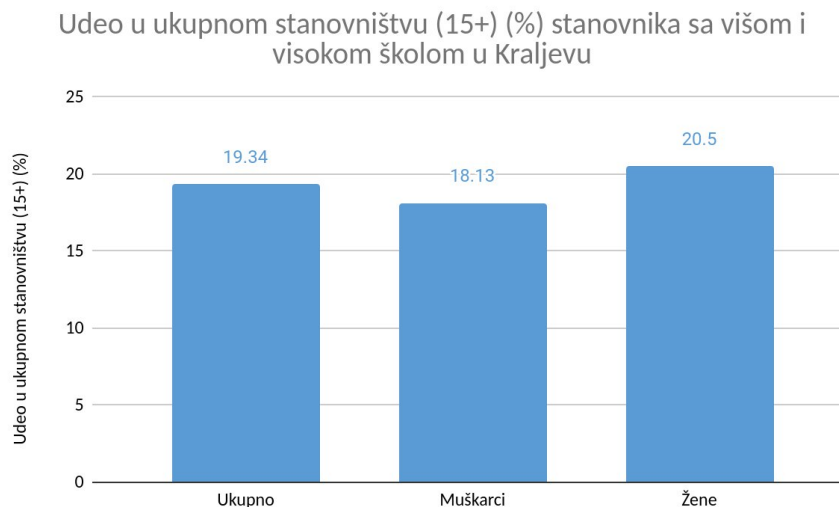

Tabela 3: Udeo stanovnika sa višim i visokim obrazovanjem u populaciji starijoj od 15 godina

Obrazovna kategorija	Ukupno	Muškarci	Žene
Više i visoko obrazovanje	18.418	8.410	10.008
Ukupan broj stanovnika (15+)	95.229	46.406	48.823
Udeo u ukupnom stanovništvu (15+) (%)	19,34	18,13	20,50

Komentari na tabelu 3

- **Udeo visokoobrazovanih:** Udeo stanovnika sa višim i visokim obrazovanjem u populaciji starijoj od 15 godina iznosi 19,34%, što je povoljan pokazatelj u poređenju sa prosekom u Srbiji.
- **Veći udeo žena:** Žene čine 20,50% visokoobrazovanih u ukupnom broju žena, dok je udeo muškaraca 18,13%. Ovo ukazuje na značajan napredak u obrazovanju žena.

Zaključci

- **Dominacija srednjeg obrazovanja:** Najveći deo stanovništva ima završeno srednje obrazovanje, što ukazuje na dobar osnov za dalji razvoj radne snage.
- **Pozitivan trend visokog obrazovanja:** Udeo visokoobrazovanih stanovnika (19,34%) je relativno visok, sa blagom dominacijom žena, što ukazuje na rastući značaj visokog obrazovanja među mlađim generacijama.
- **Izazovi u nižim obrazovnim kategorijama:** Žene starijih generacija imaju značajno niži nivo obrazovanja, što može biti prepreka za njihovo učešće na tržištu rada.

Preporuke za unapređenje javnih politika

- **Podrška visokog obrazovanja:** Nastaviti sa programima stipendiranja i subvencionisanja za mlade, uz fokus na promociju STEM oblasti i zanatskih zanimanja.
- **Smanjenje rodni razlika:** Implementirati programe dodatne edukacije za žene starijih generacija kako bi se unapredila njihova radna i društvena uključenost.
- **Povećanje kvaliteta srednjeg obrazovanja:** Fokusirati se na unapređenje srednjoškolskih programa kroz modernizaciju nastavnih planova i povezivanje sa lokalnom privredom.
- **Promocija doživotnog učenja:** Kreirati programe za obrazovanje odraslih koji će omogućiti stanovništvu sa nižim obrazovanjem da stekne nove veštine i lakše se integriše na tržište rada.
- **Lokalni razvoj:** Povezati obrazovne politike sa ekonomskim razvojem Kraljeva kako bi se omogućila bolja iskorišćenost ljudskih resursa.

Ova analiza ističe značajne resurse Kraljeva u obrazovnom smislu, ali i potrebu za strateškim politikama kako bi se smanjile rodne i generacijske razlike u obrazovanju.

III Analiza obrazovne strukture stanovništva grada Čačka

Obrazovna struktura stanovništva odražava nivo ljudskog kapitala i ključni je indikator društveno-ekonomskog razvoja lokalne zajednice. Ova analiza pruža uvid u trenutnu obrazovnu strukturu stanovništva Čačka, uz identifikaciju glavnih izazova i potencijalnih smerova za unapređenje. Kroz analizu podataka o obrazovanju muškaraca i žena, utvrđuju se rodne razlike, kao i ukupni obrazovni potencijali koji mogu biti osnova za buduće javne politike.

Tabela 1: Obrazovna struktura stanovništva Čačka i udeli obrazovnih kategorija

Obrazovna kategorija	Broj stanovnika starijih od 15 godina	Udeo u ukupnom broju (%)
Ukupno	90.453	100,00
Bez školske spreme	439	0,49
Nepotpuno osnovno obrazovanje	3.580	3,96
Osnovno obrazovanje	14.255	15,75
Srednje obrazovanje	53.352	59,00
Više obrazovanje	5.354	5,92
Visoko obrazovanje	13.223	14,62

Komentari na tabelu 1

- **Dominacija srednjeg obrazovanja:** Najveći deo stanovništva (59,00%) ima završeno srednje obrazovanje, što je karakteristično za gradove sa razvijenom industrijskom i uslužnom delatnošću.
- **Relativno visok udeo visokog obrazovanja:** Stanovnici sa višim (5,92%) i visokim obrazovanjem (14,62%) čine ukupno 20,54% populacije, što ukazuje na solidan obrazovni potencijal.
- **Nizak udeo bez obrazovanja:** Stanovnici bez školske spreme čine samo 0,49% ukupne populacije, što odražava visok nivo osnovne pismenosti i obrazovanja u Čačku.
- **Problem u osnovnom obrazovanju:** Gotovo 15,75% stanovnika ima završeno samo osnovno obrazovanje, što ukazuje na potencijalne izazove u daljem obrazovanju i kvalifikacijama radne snage.

Tabela 2: Udeo muškaraca i žena u okviru svake obrazovne kategorije

Obrazovna kategorija	Ukupno	Muškarci (%)	Žene (%)
Bez školske spreme	439	21,87	78,13
Nepotpuno osnovno obrazovanje	3.580	27,68	72,32
Osnovno obrazovanje	14.255	41,55	58,45
Srednje obrazovanje	53.352	52,68	47,32
Više obrazovanje	5.354	45,38	54,62
Visoko obrazovanje	13.223	41,60	58,40

Komentari na tabelu 2

- **Rodne razlike u nižim obrazovnim kategorijama:** Žene su značajno zastupljenije u kategorijama bez školske spreme (78,13%) i nepotpunog osnovnog obrazovanja (72,32%), što ukazuje na prepreke u obrazovanju za starije generacije žena.
- **Blaga dominacija žena u višem i visokom obrazovanju:** Žene čine veći deo populacije sa višim obrazovanjem (54,62%) i visokim obrazovanjem (58,40%), što ukazuje na pozitivne promene među mlađim generacijama.
- **Dominacija muškaraca u srednjem obrazovanju:** Veći procenat muškaraca u srednjem obrazovanju (52,68%) može biti povezan sa tehničkim i zanatskim zanimanjima.

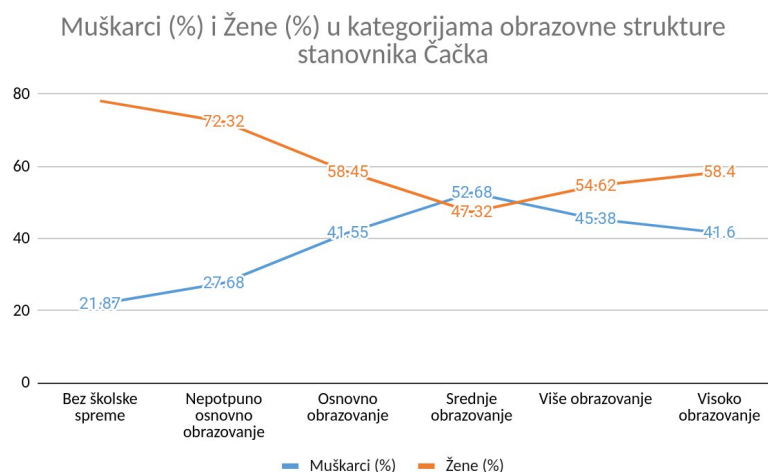
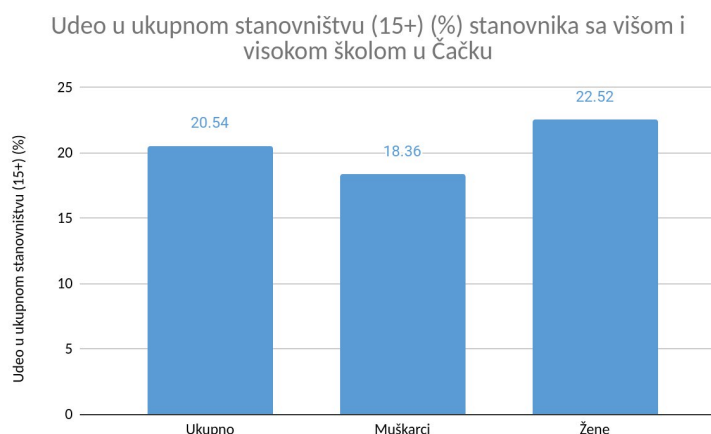

Tabela 3: Udeo stanovnika sa višim i visokim obrazovanjem u populaciji starijoj od 15 godina

Obrazovna kategorija	Ukupno	Muškarci	Žene
Više i visoko obrazovanje	18.577	7.931	10.646
Ukupan broj stanovnika (15+)	90.453	43.178	47.275
Udeo u ukupnom stanovništvu (15+) (%)	20,54	18,36	22,52

Komentari na tabelu 3

- **Udeo visokoobrazovanih:** Udeo stanovnika sa višim i visokim obrazovanjem u populaciji starijoj od 15 godina iznosi 20,54%, što je pozitivan pokazatelj obrazovne strukture.

- **Veći udeo žena:** Žene čine 22,52% visokoobrazovanih u odnosu na ukupan broj žena, dok je udeo muškaraca 18,36%. Ovaj podatak ukazuje na sve veći značaj obrazovanja za žene u mlađim generacijama.

Zaključci

- **Dominacija srednjeg obrazovanja:** Najveći deo stanovništva ima završeno srednje obrazovanje, što je dobra osnova za lokalni razvoj, ali ukazuje na potrebu za daljim unapređenjem obrazovnih kvalifikacija.
- **Pozitivan trend visokog obrazovanja:** Udeo visokoobrazovanih stanovnika je relativno visok (20,54%), sa većim udelom među ženama, što ukazuje na povoljne obrazovne trendove.
- **Izazovi u nižim obrazovnim kategorijama:** Žene starijih generacija su dominantne u nižim obrazovnim kategorijama, što može biti prepreka za njihovu punu radnu i društvenu inkluziju.

Preporuke za unapređenje javnih politika

- **Podrška visokog obrazovanja:** Kreirati programe stipendiranja i obuka kako bi se povećao broj visokoobrazovanih, sa posebnim fokusom na tehničke i prirodne nauke.
- **Obrazovanje odraslih:** Implementirati programe za dodatno obrazovanje žena starijih generacija kako bi se unapredile njihove kvalifikacije i omogućilo njihovo veće učešće na tržištu rada.
- **Modernizacija srednjeg obrazovanja:** Usmeriti resurse ka modernizaciji nastavnih planova i boljem povezivanju srednjeg obrazovanja sa lokalnim privrednim potrebama.
- **Doživotno učenje:** Podići svest o značaju doživotnog učenja kroz specijalizovane kurseve i sertifikacione programe.
- **Razvoj lokalne ekonomije:** Povezati obrazovne programe sa strategijama lokalnog razvoja kako bi se povećala iskorišćenost ljudskih resursa i smanjila nezaposlenost.

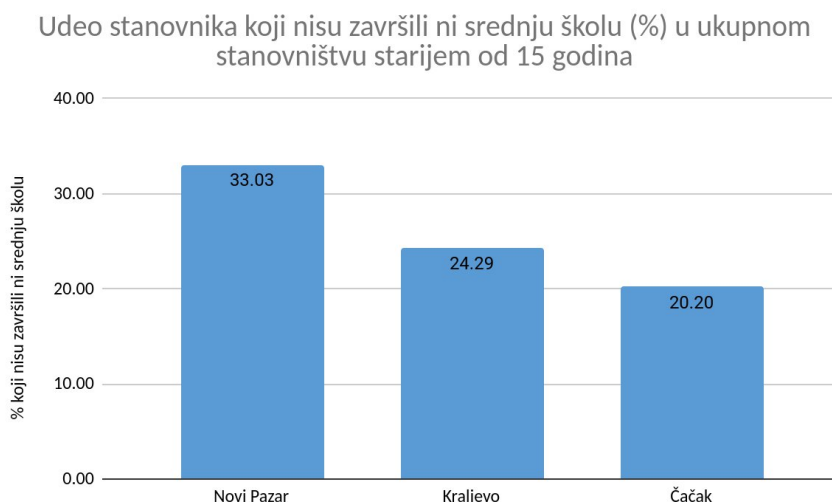
Ova analiza ukazuje na relativno povoljnu obrazovnu strukturu Čačka, ali i na potrebu za fokusiranjem na grupe sa nižim obrazovnim nivoima, kao i na dalji razvoj visokog obrazovanja u skladu sa potrebama lokalnog tržišta rada.

IV Zajednička i komparativna analiza obrazovne strukture stanovništva za gradove Novi Pazar, Kraljevo i Čačak

Obrazovna struktura stanovništva predstavlja ključni indikator socio-ekonomskog razvoja i potencijala zajednice. Ova analiza obuhvata gradove Novi Pazar, Kraljevo i Čačak, pružajući komparativni uvid u trenutne obrazovne karakteristike stanovništva. Kroz poređenje ključnih obrazovnih kategorija, rodni razlika i udela visokoobrazovanih stanovnika, cilj je identifikovati zajedničke trendove, specifične izazove i prilike za unapređenje obrazovnih politika.

Tabela 1: Obrazovna struktura ukupnog stanovništva u tri grada

Grad	Ukupno stanovništvo	Bez školske sprema (%)	Nepotpuno osnovno (%)	Osnovno (%)	Srednje (%)	Više (%)	Visoko (%)
Novi Pazar	84.077	1,30	3,61	28,12	52,28	2,59	11,55
Kraljevo	95.229	0,75	5,87	17,67	56,04	5,97	13,37
Čačak	90.453	0,49	3,96	15,75	59,00	5,92	14,62

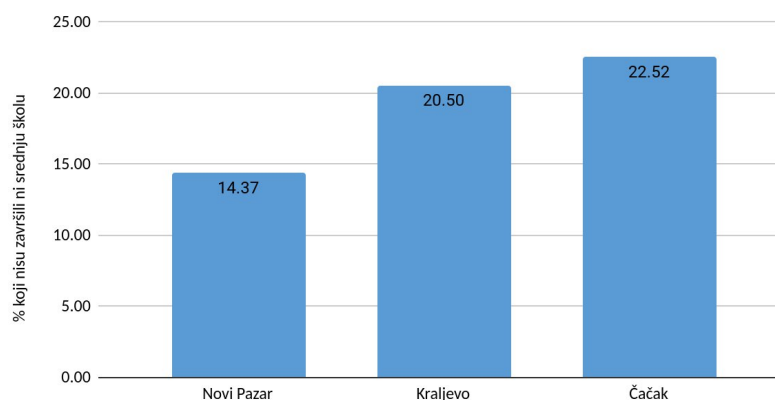
Komentari na tabelu 1

- **Dominacija srednjeg obrazovanja:** Srednje obrazovanje čini najveći udeo u sva tri grada, sa najvišim procentom u Čačku (59,00%), dok Novi Pazar zaostaje sa 52,28%.
- **Nizak udeo bez školske sprema:** Čačak ima najniži procenat stanovništva bez školske sprema (0,49%), dok Novi Pazar ima najviši (1,30%).
- **Razlike u osnovnom obrazovanju:** Novi Pazar ima znatno veći udeo stanovništva sa samo osnovnim obrazovanjem (28,12%), što ukazuje na niže obrazovne mogućnosti u prošlosti ili socio-ekonomske prepreke.
- **Više i visoko obrazovanje:** Čačak ima najveći udeo visokoobrazovanih stanovnika (14,62%), dok je udeo u Kraljevu i Novom Pazaru nešto niži (13,37% i 11,55%).

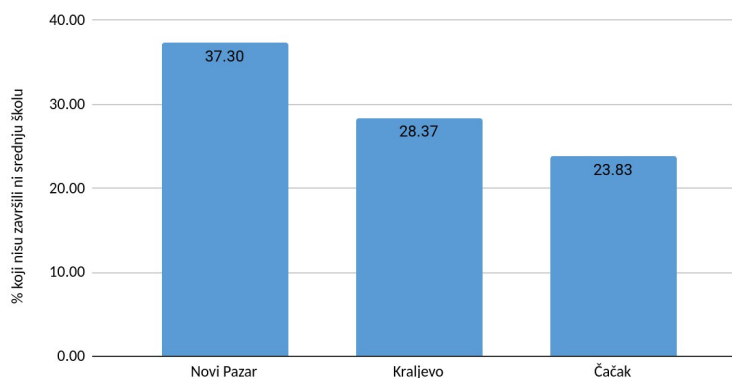
Tabela 2: Udeo muškaraca i žena u obrazovnim kategorijama

Grad	Bez školske spreme (M/Ž, %)	Nepotpuno osnovno (M/Ž, %)	Osnovno (M/Ž, %)	Srednje (M/Ž, %)	Više (M/Ž, %)	Visoko (M/Ž, %)
Novi Pazar	24,45 / 75,55	28,04 / 71,96	45,49 / 54,51	53,65 / 46,35	55,75 / 44,25	46,88 / 53,12
Kraljevo	22,12 / 77,88	27,79 / 72,21	44,99 / 55,01	53,48 / 46,52	47,43 / 52,57	44,87 / 55,13
Čačak	21,87 / 78,13	27,68 / 72,32	41,55 / 58,45	52,68 / 47,32	45,38 / 54,62	41,60 / 58,40

Udeo žena koje imaju više ili visoko obrazovanje (%) u ukupnom stanovništvu starijem od 15 godina

Udeo žena koje nisu završile ni srednju školu (%) u ukupnom stanovništvu starijem od 15 godina

Komentari na tabelu 2

- **Rodne razlike u nižem obrazovanju:** Žene su dominantne u kategorijama bez školske spreme i nepotpunog osnovnog obrazovanja u sva tri grada, što ukazuje na generacijske prepreke u obrazovanju žena.
- **Dominacija muškaraca u srednjem obrazovanju:** U sva tri grada muškarci su zastupljeniji u kategoriji srednjeg obrazovanja, što je često povezano sa tehničkim zanimanjima.

- **Veći udeo žena u visokom obrazovanju:** Žene su nadzastupljene u visokom obrazovanju u sva tri grada, sa najvećim procentom u Čačku (58,40%), što ukazuje na promene u obrazovnim trendovima mlađih generacija.

Tabela 3: Udeo stanovnika sa višim i visokim obrazovanjem u populaciji starijoj od 15 godina

Grad	Više i visoko obrazovanje (%)	Muškarci (%)	Žene (%)
Novi Pazar	14,14	13,92	14,37
Kraljevo	19,34	18,13	20,50
Čačak	20,54	18,36	22,52

Komentari na tabelu 3

- **Najviši udeo visokoobrazovanih:** Čačak ima najviši udeo stanovnika sa višim i visokim obrazovanjem (20,54%), dok je u Novom Pazaru ovaj udeo značajno niži (14,14%).
- **Rodne razlike:** U sva tri grada žene imaju veći udeo u višem i visokom obrazovanju u odnosu na muškarce, sa najizraženijom razlikom u Čačku.
- **Regionalne razlike:** Kraljevo i Čačak beleže povoljniju obrazovnu strukturu u odnosu na Novi Pazar, što ukazuje na potrebu za dodatnim obrazovnim ulaganjima u Novom Pazaru.

Zajednički zaključci

- **Dominacija srednjeg obrazovanja:** Srednje obrazovanje je dominantna kategorija u sva tri grada, što ukazuje na dobro razvijen obrazovni sistem na tom nivou.
- **Nedostatak visokog obrazovanja u Novom Pazaru:** U poređenju sa Kraljevom i Čačkom, Novi Pazar ima značajno niži udeo visokoobrazovanih stanovnika, što ukazuje na potrebu za većim ulaganjima u visoko obrazovanje.
- **Rodne razlike:** U svim gradovima žene starijih generacija imaju niži nivo obrazovanja, ali među mlađim generacijama žene dominiraju u visokom obrazovanju.
- **Izazovi osnovnog obrazovanja:** Novi Pazar beleži najveći udeo stanovnika sa samo osnovnim obrazovanjem, što ukazuje na demografske i socio-ekonomske izazove.

Preporuke za unapređenje javnih politika

- **Podrška visokom obrazovanju u Novom Pazaru:** Ulagati u razvoj univerzitetskih programa, stipendije i promociju visokog obrazovanja u Novom Pazaru.
- **Obrazovanje odraslih:** Implementirati programe dodatnog obrazovanja za žene starijih generacija u sva tri grada kako bi se smanjile rodne razlike u nižim obrazovnim kategorijama.
- **Regionalna saradnja:** Razviti obrazovne projekte između Novog Pazara, Kraljeva i Čačka kako bi se delili resursi i iskustva.

- **Unapređenje osnovnog obrazovanja:** Posebno u Novom Pazaru, fokusirati se na smanjenje broja stanovnika sa osnovnim obrazovanjem kroz ciljane programe za mlađe generacije.
- **Doživotno učenje:** Promovisati programe doživotnog obrazovanja i profesionalne obuke u sva tri grada kako bi se povećala kvalifikovanost radne snage.

Ova komparativna analiza naglašava razlike i sličnosti u obrazovnoj strukturi ova tri grada, pružajući osnovu za ciljane i koordinisane politike razvoja.